

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

En skola för alla?

En kvalitativ studie om skolkuratorers syn på hbtq-arbetet
i skolan

Anders Delin och Cecilia Överström

Kandidatuppsats (SOPA 63)

HT 2017

Handledare: Åsa Ritenius Manjer

Abstract

Authors: Anders Delin and Cecilia Överström

Title: A school for everyone? A qualitative research about school counselors view of the work with lgbtq in schools. [Translated title]

Supervisor: Åsa Ritenius Manjer

Assessor: Niklas Westberg

The aim of this study was to investigate school counselors approach towards, and experience of, working with lgbtq in school. The survey was conducted through semi-structured interviews with six school counselors working with students in age six-fifteen and sixteen-eighteen. The result of the study showed that all school counselors experienced the school environment as excluding for lgbtq-students. The school counselors who showed an interest in the question also showed a deeper understanding of the problem. They regarded themselves as an important part of changing the prerequisites for these students by introducing a norm critical work at school. The ones not showing an interest in the question considered that the responsibility for this work was the management's or other school staff's. These school counselors' attendances were to support the individuals and to ensure that the students were not exposed to abusive behavior.

Key words: school counselor, lgbtq, heteronormativity, gender.

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
Problemformulering	4
Syfte.....	6
Frågeställningar	6
2 Begreppsdel	7
3 Kunskapsläge	8
Hbtq-personers utsatthet	8
Heteronormativitet i samhället och i skolan	10
Skolkuratorns roll i arbetet med hbtq	11
4 Teori	14
Queerteori	14
Performativitet och den heterosexuella matrisen	14
Heteronormen	15
5 Metod	16
Metodologiska överväganden.....	16
Urval	17
Intervjuernas utformning	20
Metodens tillförlitlighet.....	21
Etiska överväganden.....	22
Analysmetod.....	23
Arbetsfördelning.....	25
Anonymisering av respondenter	25
6 Analys	26
Förståelse på olika nivåer	26
<i>Att se heteronormen</i>	26
<i>Likabehandling eller normalisering</i>	29
Från tanke till handling.....	31
<i>Något som berör alla eller få elever</i>	31
<i>Att arbeta på en strukturell eller individuell nivå</i>	32
<i>Att gå i bräschen eller följa med</i>	36
Hinder eller möjligheter	39
<i>Att ställas inför olika dilemman</i>	39
<i>Olika intresse – olika möjligheter</i>	41
7 Slutdiskussion	43
Referenslista	46
Bilaga 1	51
Bilaga 2	52

1 Inledning

Problemformulering

1969, utanför gaybaren Stonewall Inn i New York, slog hbtq-personer än en gång tillbaka mot polisen som trakasserade dem. Denna gång ledde hbtq-personernas reaktion till ett tre dagar långt uppror som skulle visa sig bidra till att dra igång en rörelse, en rörelse för hbtq-personers rättigheter. 1970 anordnades för första gången Gay Liberation Day i New York som en reaktion på händelserna ett år tidigare och den första Pride-paraden genomfördes. Sedan dess har mycket hänt: Pride-parader anordnas runt om i världen, rättigheterna för hbtq-personer har på flera håll stärkts och många människor ställer sig bakom och stöttar dessa rättigheter (Forum för levande historia 2017).

Trots att mycket har hänt är hbtq-personer än idag en utsatt grupp. Förenta Nationernas råd för mänskliga rättigheter (2015) rapporterar att hbtq-personer globalt sett får utstå våld, hatbrott, övergrepp och diskriminering och försöker synliggöra problemet för att få länder att jobba aktivt med hbtq-personers rättigheter. Utsattheten syns även i gruppen unga hbtq-personer som löper större risk för sämre psykisk hälsa, vilket visar sig i form av ökad risk för självmordstankar, självmordsförsök, depression och psykisk/känslomässig smärta (Almeida et al. 2009; Bontempo & D'Augelli 2002; Fergusson et al. 2005; Lea, de Wit & Reynolds 2014).

Även i Sverige är unga hbtq-personer en utsatt grupp, vilket går att se i Ungdomsstyrelsens (2010) rapport *Hon han hen*. Denna visar att en större andel unga hbtq-personer i Sverige mår sämre i jämförelse med heterosexuella ungdomar. Rapporten visar vidare att ungdomarna uttrycker att de saknar förtroende för offentliga verksamheter som polis, socialtjänst och skola då de upplever en underliggande, eller öppen, diskriminering gentemot hbtq-personer. Ungdomar spenderar stor del av sin tid i skolan, vilket gör att skolan får en central roll i deras liv. En del av problematiken i relation till deras skolgång som lyfts fram från unga hbtq-personer är den starka heteronormativiteten de upplever i

skolan (Skolverket 2009; Ungdomsstyrelsen 2010). När en talar om heteronormativitet avses att sexualitet och kön konstrueras och att det görs till den grad att det skapas en rådande syn i samhället på heterosexualitet som det rätta och normala genom att det är den som förutsätts och synliggörs (Rosenberg 2002, ss. 100-101). Det visar sig att denna heteronorm är något som syns och formas inte bara i, utan även av, skolan (Ambjörnsson 2004; Ferfolja 2007).

Ungdomarna i ovan nämnda rapporter uttrycker att heteronormativiteten de upplevde i skolan exkluderade dem (Skolverket 2009; Ungdomsstyrelsen 2010). Utifrån läroplanerna (Skolverket 2011; Skolverket 2017) har skolan ett ansvar att skapa förståelse och medmänsklighet. Det framgår också i läroplanerna att skolan aktivt ska motverka diskriminering utifrån bland annat sexuell läggning. Ungdomarna blir därmed exkluderade på en plats där de ska inkluderas.

Ungdomsstyrelsen (2010) menar att hbtq-personers situation och behov osynliggörs idag och tar upp just skolan som en viktig del för att förebygga detta. Det har även visat sig att unga hbtq-personer har det bättre i skolor som aktivt arbetar med hbtq än i skolor som inte gör det (Kull et al. 2016). Skolan har i och med detta både ett ansvar och en möjlighet att förändra och förbättra för unga hbtq-personer.

Skolkuratorns roll, som en del av elevhälsan, ska jobba hälsofrämjande och med förebyggande insatser, ge handledning till skolpersonal, strukturellt arbete på skolan, arbeta med kränkningar och likabehandling samt ha samtal med elever individuellt och i grupp (Akademikerförbundet SSR 2015; Socialstyrelsen 2016). Socialstyrelsen (2016) poängterar även att elevhälsan ska arbeta med ett normkritiskt och genusmedvetet perspektiv. I alla dessa delar kan arbetet med hbtq innefattas vilket visar på att skolkuratoren har en central roll i arbetet med hbtq. Exakt hur själva arbetet ska se ut eller i vilken omfattning det ska utföras specificeras dock inte.

Hur skolkuratorer upplever arbetet med hbtq är ett outforskat område i Sverige. Dock visar forskning från USA att skolkuratorers upplevelse av sin kompetens att arbeta med hbtq är låg samt att hens personliga förhållningssätt till hbtq bidrar till

hur mycket hen väljer att jobba med det (Shi & Doud 2017; Simons, Hutchinson & Bahr 2017).

Detta sammantaget ger en bild av att skolkuratorns intresse för och kunskap om hbtq kan bidra till hur de arbetar med hbtq. Utifrån unga hbtq-personers faktiska utsatthet och att det därmed är något skolkuratorer måste förhålla sig till och arbeta med finns det ett värde att studera skolkuratorers erfarenheter av arbetet med hbtq i skolan.

Syfte

Det övergripande syftet är att undersöka och analysera skolkuratorers förhållningssätt till och erfarenheter av arbetet med frågor som rör hbtq i en heteronormativ skolmiljö. Vidare är avsikten att visa hur dessa förhållningssätt och erfarenheter bidrar till deras faktiska arbete.

Frågeställningar

Hur ser skolkuratorerna på hbtq-elevs förutsättningar i skolan?

Hur beskriver skolkuratorerna att arbetet med hbtq bör bedrivas i skolan?

Vilka möjligheter och svårigheter upplever skolkuratorerna att de har att arbeta med hbtq på sin skola?

2 Begreppsdel

Hbtq - Ett samlingsbegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner samt personer med queera uttryck och identiteter (RFSL 2015).

Homosexuell – En person som kan attraheras och/eller bli kär i en person med samma kön (RFSL 2015).

Bisexuell – En person som kan attraheras och/eller bli kär i personer med samma kön och motsatt kön (RFSL 2015).

Transperson – En person som mer eller mindre inte identifierar sig med det kön personen fått vid födseln. Det finns många undergrupper till begreppet transperson och det finns flera olika sätt att vara transperson på. Begreppet har inget med sexuell läggning att göra utan handlar om könsidentitet och könsuttryck (RFSL 2015).

Queer – Begreppet handlar om ifrågasättande av de föreställningar som finns om hur vi människor bör leva. Om vilka sexuella relationer vi förväntas ha, hur vi förväntas uttrycka kön m.m. Queer kan också vara en identitet som antingen används för att beskriva ens sexualitet eller könsidentitet eller används utifrån en önskan att inte behöva identifiera sin sexuella läggning eller sin könsidentitet (RFSL 2015).

Cis-person – En persons som identifierar sig med det kön en tillskrivits vid födseln (RFSL 2015).

Könsidentitet – Det kön en person upplever sig själv som (RFSL 2015).

Hbtq-certifiering – RFSL:s certifiering av verksamheter i form av utbildning. Utbildningen vill ge ökad kunskap om hbtq och normer som rör hbtq-personer. Syftet är att verksamheten på ett bättre sätt ska arbeta utifrån ett hbtq-perspektiv (RFSL 2016).

Regnbågsflagga – En global symbol för hbtq-personers rättigheter. Färgerna står för den mångfald som finns inom hbtq-rörelsen (Hemlin 2017).

Homofobi – En uppfattning om att homosexualitet och bisexualitet är något starkt negativt (RFSL 2015).

Heteronormativitet – Handlar om vår förståelse om kön och sexualitet utifrån de system av normer som finns. Att människor föds till antingen kvinna eller man och förväntas vara feminina respektive maskulina samt heterosexuella (RFSL 2015).

Normkritik – Ett begrepp som handlar om att ifrågasätta de strukturer som ger upphov till vad som anses vara ”normalt” istället för att fokusera på de som avviker från normen (RFSL 2015).

3 Kunskapsläge

Hbtq-personers utsatthet

Hbtq-personer är en utsatt grupp i form av att riskerna för sämre psykiskt mående är högre än för personer som inte identifierar sig som hbtq. Denna bild av hbtq-personers utsatthet är något som visar sig både internationellt och i Sverige (Fergusson et al. 2005; Lea, de Wit & Reynolds 2014; Roth, Boström & Nykvist 2006). De ökade riskerna innefattar högre grad av stress, ångest och oro. Men det innebär även att personer inom gruppen hbtq har högre risk för självmordstankar och självmordsförsök.

Resultaten i ovan nämnda studier är i linje med en färsk statlig offentlig utredning som specifikt kartlade transpersoners situation i Sverige (SOU 2017:92). Vår studie har utgångspunkt i denna utredning, som visar på transpersoners sämre psykiska mående och kopplar detta till deras upplevelser av att leva i ett samhälle fyllt av normer. Normer som gör att transpersoner inte ges samma möjligheter att fullt ut leva med den könsidentitet de har. Studien visar att transpersoner är en

grupp som inte ges samma möjligheter som cis-personer. Genom att samhället är uppbyggt utifrån bilden av att en är antingen kvinna eller man upplever dessa personer att de blir osynliggjorda i samhället, att de blir någon utanför normen. Detta visar sig i transpersonernas upplevelser av ett inte alltid bra bemötande i det offentliga rummet, hur de möts av ett könat språk och faktiska kränkningar och trakasserier. Utredningen fokuserar på just transpersoner, vilket innebär att den inte tittar på alla som inkluderas i begreppet hbtq. Den sammantagna bilden visar dock att riskerna är högre för hbtq-gruppen som helhet vilket innebär att det finns ett behov av att titta närmare på gruppens situation och möjligheterna att skapa bättre förutsättningar för dessa personer.

Situationen för unga hbtq-personer är inget undantag utan utsattheten för dessa stämmer överens med gruppen i stort (Almeida et al. 2009; Roth, Boström & Nykvist 2006). Ett område som inom forskningen återkommer som en central del i hur unga hbtq-personer har det är skolans roll (Bontempo & D'Augelli 2002; Kosciw et al. 2012). Det visar sig att unga hbtq-personer som upplever mobbning i skolan utifrån sin sexuella läggning har högre risk för riskfyllt beteende i form av suicidalitet, droganvändning och riskfyllt sexuellt beteende än heterosexuella personer som utsätts för mobbning. Men det framgår även att riskbeteendena hos hbtq-personer och heterosexuella personer som inte upplever mobbning ligger på samma nivå (Bontempo & D'Augelli 2002). Detta tyder på att hbtq-personer som blir diskriminerade leder till förhöjda risker, men samtidigt att om diskrimineringen kan motverkas är inte riskerna större än för heterosexuella personer.

Det visar sig att majoriteten av hbtq-personerna upplevt kränkande kommentarer och verbal eller fysisk mobbning i skolan på grund av deras sexuella läggning (Kosciw et al. 2012). Även denna studie visar ökade risker för hbtq-personer som var utsatta för mobbning kopplad till sin sexualitet då de i högre utsträckning drabbas av depression och har lägre självkänsla än de som inte utsätts för mobbning. Utöver upplevelsen av en otrygghet i skolmiljön framgår det att hbtq-personerna saknar förtroende för personal till den grad att de valde att inte berätta om sina upplevelser. Detta är studier som är genomförda i USA, vilket innebär att det kan skilja sig gentemot hur situationen är för hbtq-personer i svensk skola.

Dock är mobbning och kränkningar utifrån sexuell läggning och könsidentitet förekommande även i den svenska skolan (Tiby 2010) vilket gör att det som framkommer i de amerikanska studierna trots allt kan vara av vikt att ta hänsyn till.

Heteronormativitet i samhället och i skolan

Som det visat sig ovan spelar normer in för hbtq-personers upplevelse av skolmiljön. En central del som därmed blir viktig att ta hänsyn till när en studerar området är den heteronormativitet som finns i samhället som innebär att heterosexualiteten är det som förutsätts och därmed blir det “normala”. I förhållande till den “normala” heterosexualiteten ställs andra sexuella läggningar som därmed blir osynliggjorda och ses som onormala. En normativitet som hbtq-personer ständigt möts av och måste anpassa sig till för att bli accepterade och synliggjorda. Men med synliggörandet följer även större risk för utsatthet (Nygren, Öhman & Olofsson 2015).

Eftersom heteronormen finns överallt i samhället blir den även central i skolan, en plats där ungdomar spenderar stor del av sin tid. När en gör en översikt över forskningen både internationellt och från Sverige är det återkommande hur skolan är en plats där heteronormen formas och upprätthålls (Ambjörnsson 2004; Bengtsson 2003; Ferfolja 2007). Ambjörnsson (2004) undersöker i sin studie *I en klass för sig* skolan som arena för dessa normer. Studien visar på hur kön skapas utifrån normer kring hur en ska vara som tjej respektive kille och hur en måste förhålla sig till dessa för att passa in. En central del i konstruktionen är heterosexualiteten som ideal, vilket leder till att heteronormen formas och upprätthålls i skolan.

I linje med vad Ambjörnsson (2004) kommer fram till visar Ferfolja (2007) hur skolan inte bara är en plats där det sker, utan hur skolan som institution är med och bidrar till att förmedla heteronormen. Ferfolja lägger extra vikt vid den maktrelation som uppstår mellan de som passar in i normen och hbtq-personer som inte gör det. Det skapas en naturlighet kring heterosexualitet och de som inte

passar in blir "de andra". Så länge inte skolan aktivt uppmärksammar denna maktrelation och aktivt inkluderar hbtq på ett lika naturligt sätt som heterosexualitet så kommer maktrelationen leva vidare (Ferfolja 2007). Vetskapen om heteronormativitet som fenomen, att skolan är en plats där den frodas och att skolan i sig kan vara en del i att sprida den är viktig för denna studie då det belyser vikten av heteronormen som något unga hbtq-personer måste förhålla sig till. Heteronormativitet blir därmed en central aspekt att beröra i intervjuerna med skolkuratorerna.

Skolkuratorns roll i arbetet med hbtq

Molly M. Strear (2017) menar i likhet med Ferfolja (2007) att skolan behöver ha en medvetenhet om heteronormens existens och ständigt kritiskt granska skolan för att uppmärksamma situationer där heteronormen blir ett hinder. Allt för att få hbtq-elever att känna sig inkluderade i skolmiljön och därmed ge dem lika förutsättningar i skolan. Arbetet med detta behöver göras på olika nivåer och Strear (2017) understryker i sin studie skolkuratorns roll i detta arbete. I klassrummet handlar det om att markera att mobbning och kränkande kommentarer inte accepteras. Det innebär även att naturligt, men medvetet, undvika att förutsätta heterosexualitet och istället använda ett inkluderande språk. Här menar Strear att skolkuratoren har som uppgift att arbeta för att göra personal på skolan medvetna och ge dem verktyg att kunna göra detta. På en mer övergripande nivå handlar det om arbetet med policys och hur skolkuratoren kan påverka ledningen att förändra dessa till att bli mer inkluderande för hbtq-elever. Slutligen menar Strear att skolkuratorer bör arbeta för att skapa fler trygga platser i skolan som tydligt välkomnar hbtq-elever.

Skolkuratorns arbete med hbtq är vad vi kan se ett område som inte blivit belyst inom svensk forskning. Gällande skolkuratorers arbetsroll i stort framgår det att de upplever sig ha en otydlig arbetsbeskrivning och låg status i förhållande till andra professioner inom skolan. Det visar sig att skolkuratorer känner att de saknar de möjligheter och det handlingsutrymme som krävs för att utträta det kuratorsarbete de önskar göra (Isaksson 2014). SOU 2017:92 betonar dock

elevhälsans, där skolkuratoren ingår, ansvar i att arbeta för att främja hbtq-elevers situation i skolan. Utredningen visar att detta görs både genom att arbeta på individnivå med enskilda elever och att vara ett stöd för annan personal i skolan gällande hbtq-arbetet. Detta sammantaget ger en motsägelsefull bild där skolkuratorerna har en uppgift, men att de inte upplever att de har möjlighet att utföra den på det sätt de skulle vilja.

Internationellt sett finns det flertalet studier som visar på skolans viktiga roll i att främja hbtq-elever mående, med tonvikt på skolkuratoren (Jackson 2017; Kull et al. 2016). Ken Jackson (2017) visar på skolans betydelse i sin studie och belyser hbtq-elevers erfarenhet av skolans roll i övergången från high school till college. Skolkuratorerna som intervjuades i denna studie arbetade med elever under just denna period, en period då dessa elever valde att komma ut som hbtq. Resultatet visar bland annat att eleverna uppfattade skolmiljön som homofobisk och att de saknade stöd från personal på skolan. Studien lägger fokus på skolkuratorns roll i processen och vad skolkuratorer kan göra för att hjälpa eleverna under denna period i deras liv. I processen att komma ut hittade eleverna verktyg för att bemöta fientligheten från omgivningen och för att hantera detta fanns ett behov av att hjälpa eleverna att skapa egenmakt. Jackson (2017) menar att skolkuratorer behöver bli mer medvetna om sin del i att förändra skolmiljön till att vara mer välkomnande för elever som identifierar sig som hbtq och därmed ge dessa elever samma möjligheter som andra elever. Det finns även ett behov att öka kompetensen att arbeta med hbtq-elever på individnivå och därigenom bli bättre på att stärka och stödja eleverna i sin utveckling.

Skolkuratoren har dock inte förmågan att ensam skapa förändring och förbättring för hbtq-eleverna (Kull et al. 2016). Kull et al. menar att hbtq-elevers utsatthet är komplex och sträcker sig bortom den specifika skolan de går på och att det därför finns ett värde att försöka arbeta med problemet på ett övergripande sätt. Kull et al. visar i sin artikel att skoldistrikt som belyser hbtq i sina antimobbingsprogram hjälper att förbättra skolmiljön för hbtq-elever, men att hbtq måste specificeras för att det ska bära frukt. I en svensk kontext visar detta på vikten av att kommuner på en övergripande nivå har en medvetenhet om hbtq-elevers situation i skolan. Att

de tar sitt ansvar och uppifrån inkluderar det som skolorna ska arbeta med och skapar förutsättningar för skolorna att göra det.

I vilken omfattning skolkuratorer arbetar med frågor som rör hbtq kan kopplas till flera olika orsaker. Kristopher M. Goodrich (2017) lyfter att motivationen påverkas av fem faktorer. Det handlar om skolkuratorns professionalitet kopplat till vad de upplever innefattas i deras arbetsuppgifter, deras erfarenheter från yrkeslivet, deras egen identitet och värderingar, hbtq-elevers faktiska utsatthet samt deras personliga hängivenhet till frågan. Denna studie visar på hur den specifika skolkuratorn spelar en roll för vilket utrymme hbtq får på skolor utifrån vilken kurator som arbetar där. De fem faktorerna som Goodrich tar upp blir intressanta för denna studie då de kan hjälpa till att belysa hur det spelar in i de intervjuades upplevelser av arbetet med hbtq och sett till vilket utrymme hbtq-arbetet får.

Som redovisats i detta avsnitt är den forskning som är gjord kring hbtq och skola i Sverige inriktad på att synliggöra hur heteronormen finns och upprätthålls i skolan. Gällande forskning kring hur skolan förhåller sig till heteronormen och arbetar med hbtq får en rikta sig till internationell forskning, skolkuratorers roll i arbetet med hbtq i Sverige är vad vi kan se ett outforskat område. Då skolsystem och förhållningssätt gentemot hbtq-elever kan skilja sig en hel del mellan länder går det att se ett behov av svensk forskning på området. Svensk forskning av skolkuratorers roll i arbetet, och möjligheter till att arbeta, med hbtq i skolan utifrån vetenskapen om att heteronormen finns där.

4 Teori

Queerteori

I analysen av det empiriska materialet har vi valt att använda queerteori. Queerteorin ser inte kön och sexualitet som något naturligt utan något som konstrueras. Därmed ifrågasätter queerteorin heterosexualiteten som något grundläggande hos oss människor och heterosexualitet som rådande norm (Rosenberg 2002, s. 63).

Queerteorin introducerades i början av 1990-talet genom Judith Butlers bok *Gender trouble* (Rosenberg 2002, s. 65). Vi har valt att använda delar av queerteorin och då framförallt av vår förståelse av Butlers teorier om kön och genus, hur dessa kopplas till sexualitet samt hur heterosexualiteten skapas och verkar som rådande norm.

Butler gör inte skillnad mellan kön och genus utan menar att kön är konstruerat precis som genus (Butler 2005, s. 46). Tina Mattsson (2005, s. 29) tar också utgångspunkt i Butlers tanke att kön och genus är svårt att särskilja och vill därför inte göra en uppdelning av begreppen. Mattsson väljer dock att använda ordet *kön* i sin studie, till skillnad från Butler som använder *gender*. Mattsson menar att begreppet *genus* i sin svenska form är bundet till tanken att det finns ett naturligt kön och ett konstruerat genus. Vi har valt att i vår studie, i linje med Mattsson, att använda *kön* utifrån förståelsen att även kön är konstruerat.

Performativitet och den heterosexuella matrisen

Butler använder begreppet performativitet för att beskriva hur vi konstruerar kön genom att med upprepade handlingar göra kön till något naturligt (Butler 2007, s. 28). Mattsson (2005, ss. 24-25) tolkar Butlers performativitetsbegrepp som att vi genom våra handlingar, hur vi rör oss, genom vårt sätt att prata och hur vi klär oss konstant konstruerar och upprätthåller kön. Som vi förstår Butler (2006, s. 216) finns det normer som påverkar vad som är "normalt" och "onormalt", men att det

är vi människor som genom performativitet upprepar normerna och därmed befäster dem som det naturliga. Samtidigt poängterar Butler hur vi på samma sätt genom performativitet kan utmana normerna och synliggöra att de just är konstruerade och inte något naturgivet. Mattsson (2005, s. 26) beskriver hur performativiteten är något vi gör konstant, på rutin och utan att tänka på det. Det blir därmed något naturligt att vi agerar utifrån bilden av hur en maskulin man respektive feminin kvinna ska vara.

I skapandet av den naturliga mannen respektive kvinnan och där tillhörande maskulinitet och femininitet kopplar Butler (2005, ss. 83-85) sexualitet. I den konstruktionen av kön där kvinnan och mannen ställs mot varandra som varandras motsatser konstrueras även ett antagande om ett begär dem emellan. Butler menar att detta skapar en heterosexuell norm där heterosexualiteten ses som det förväntade och naturliga. Detta mönster av hur kön, sexualitet och begär blir naturligt utifrån en förväntad heterosexualitet benämner Butler (1999, s. 194) som den heterosexuella matrisen.

Heteronormen

När heteronormen blir det naturliga exkluderas de personer som inte upplever att de passar in i dessa förväntningar (Butler 2006, ss. 205-206). Rosenberg förklarar i förorden till *Könet brinner!* (Butler 2005, s. 11) att Butler har en utgångspunkt att det finns en rådande heteronorm i samhället. Rosenberg skriver att heteronormativiteten bygger på föreställningen på att det finns två motsatta kön och att sexualiteten mellan dessa ses som det normala. Dessa föreställningar hålls konstant vid liv genom relationer, handlingar, strukturer och institutioner. Alla som inte innefattas i normen ses som avvikande och dessa personer missgynnas på olika sätt.

Ambjörnsson (2004, s. 16) använder begreppet heterosexuell matris för att synliggöra hur tjejer formas till just tjejer i skolan, en plats där heteronormen verkar. På ett liknande sätt har vi valt att använda oss av denna utgångspunkt i vår studie med kopplingen att heteronormen är något elever i skolan handlar utifrån och måste förhålla sig till. Utifrån vad skolkuratorerna beskriver kommer vi

använda oss av Butlers synsätt och med detta som grund analysera hur skolkuratorerna förhåller sig till att heteronormen finns i skolan.

Butler (2006, s. 217; 2007, s. 22) vill med sin teori vidga normen kring kön från att se det som enbart man eller kvinna till att möjliggöra olika former av kön. Genom att göra detta menar Butler att de människor som inte passar in i normen också blir "verkliga" och ges möjlighet till ett fritt liv. Med Butlers synsätt gällande detta som grund menar vi att vi kan titta på hur skolan och skolkuratorer förhåller sig och arbetar för att möjliggöra olika kön, vilket i sin tur kan påverka unga hbtq-elevs upplevelse av att vara i skolan.

5 Metod

Metodologiska överväganden

Eftersom denna studies syfte var att studera hur skolkuratorer upplever sin sociala verklighet, i detta fall i form av arbetet med hbtq i skolan, blev en kvalitativ metod lämplig för att svara till syftet. Kvalitativ forskning ser den sociala verkligheten som något föränderligt som människor är med och skapar. Med en kvalitativ ansats vill en därför studera hur människor tolkar och förstår sin sociala verklighet, snarare än att mäta hur verkligheten ser ut (Bryman 2011, ss. 40-41). Med kvalitativ metod går det på ett annat sätt än med kvantitativ metod att synliggöra normer och värderingar och sätta dessa i ett sammanhang (Ahrne & Svensson 2015, s. 12). En annan aspekt som gjorde att en kvalitativ metod blev mer användbar i denna studie var den betoning av kontextuell betydelse som går att se inom kvalitativ forskning. För att kunna förstå våra respondenters upplevelser behöver dessa tolkas utifrån den kontext de befinner sig i (jfr Bryman 2011, s. 364). I denna studie kan heteronormen, som vi utgår från finns i skolan, ses som en del i den kontext skolkuratorerna och eleverna de arbetar för befinner sig i. Utöver det blir kontexten av vikt utifrån de olika förutsättningar skolkuratorerna möter på sina respektive skolor samt deras olika erfarenheter och intresse för hbtq i stort.

För att besvara våra frågeställningar valde vi att använda oss av enskilda semistrukturerade intervjuer med sex skolkuratorer. Denna intervjuform intresserar sig för respondentens ord och vad hen vill ha sagt (Bryman 2011, s. 413) Genom att vi använde oss av semistrukturerade intervjuer fick skolkuratorerna möjlighet att uttrycka sina erfarenheter med sina egna ord.

I valet av att använda intervju som metod reflekterade vi över att det fanns en risk att respondenten tillrättalägger svaren efter vad de tänker att de förväntas säga. Detta skulle i så fall innebära att bilden som framkommer blir missvisande. För att studera skolkuratorerna i en mer naturlig situation kunde därför en observationsstudie varit användbar. En observationsstudie fångar mer upp hur människor agerar och hur de säger saker i den valda miljön. Den synliggör därmed vissa saker som inte kommer fram i en intervju (Lalander 2015, s. 94). Dock är en observationsstudie mer tidskrävande och det var tid vi inte hade för vår studie. Samtidigt intresserade vi oss i denna studie för skolkuratorers erfarenheter, snarare än deras agerande. Sammantaget ansåg vi därför att intervjuer var en mer lämplig metod.

Urval

Vi har använt oss av ett målinriktat urval. Denna typ av urval innebär att respondenterna inte väljs ut slumpmässigt utan väljs ut för att passa den forskningsfråga en vill ha svar på, vilket gör urvalet till ett icke-sannolikhetsurval (Bryman 2011, s. 392). Ett sannolikhetsurval innefattar att forskaren vill generalisera till en population. Målet med vår studie var inte att generalisera, vilket gjorde det målinriktade urvalet lämpligt (Bryman 2011, s. 350).

Inledningsvis var vår avsikt att endast intervjua skolkuratorer på högstadiet och gymnasiet vilket vi grundade på en tanke att det är ett stadie i livet då ungdomar tar steg mot vuxenlivet och blir mer medvetna om sin sexualitet. Vi tänkte att detta gör att arbetet med hbtq får en mer central roll när en jobbar med ungdomar i dessa åldrar. Vi var medvetna om att arbetet med hbtq kan ha stor vikt även i tidigare ålder. Men i och med att barn i den åldern inte är medvetna om sin

sexualitet i samma utsträckning tänkte vi att skolkuratorerna inte har så mycket erfarenhet av att jobba med frågan i förhållande till enskilda elever. Att göra denna avgränsning ansåg vi även vara rimligt i förhållande till studiens omfattning.

För att få tag på respondenter tog vi kontakt med en samordnare för skolkuratorerna i en svensk kommun. Med tanke på vår knappa tidsram kom vi överens med samordnaren att hen personligen skulle höra av sig till sex kuratorer som hen tänkte skulle vara villiga att ställa upp. Vi var medvetna om att detta tillvägagångssätt kunde bli problematiskt utifrån aspekten att samordnaren eventuellt enbart valde personer med intresse och kunskap inom området. Med tanke på vår tidsram beslutade vi trots allt att detta var det bästa alternativet.

Genom samordnaren mailade vi ut ett informationsbrev, där vi informerade vi om vår studie och syftet med den, till de tilltänkta skolkuratorerna (se bilaga 1). Genom detta tillvägagångssätt fick vi kontakt med två av våra respondenter. Samordnaren erbjöd sig att försöka hitta ytterligare fyra respondenter, men uttryckte att många av skolkuratorerna hade ont om tid. Istället valde vi att använda oss av en egen kontakt inom elevhälsan i den aktuella staden. Genom denna kontakt fick vi tag på tre respondenter till. Sånär långt hade vi som vi ser det använt oss av något som liknar ett bekvämlighetsurval då vi använde oss av de skolkuratorer som fanns tillgängliga för oss (Bryman 2011, s. 194). Den sjätte respondenten fick vi kontakt med genom en av skolkuratorerna som vi skulle intervjua då hen förmedla oss vidare till sin kollega. Sättet vi kom i kontakt med den sista personen blev därmed genom ett snöbollsurval (Bryman 2011, s. 196).

Vår strävan var att få en variation bland våra informanter både gällande ålder, vilka skolor de arbetade på, erfarenhet och kön (Bryman 2011, s. 392). Det visade sig inte möjligt för oss att påverka variationen på grund av vår urvalsstrategi. Trots att vi inte kunde påverka urvalet i någon större omfattning visade det sig att våra respondenter hade olika erfarenheter. Vi intervjuade fyra kvinnor och två män. Två av respondenterna hade nyligen börjat arbeta som skolkurator. Två av respondenterna hade jobbat som skolkurator i tre respektive fyra år. Resterande två hade jobbat i åtta respektive tio år. Fyra av respondenterna arbetade från

förskoleklass upp till nionde klass och två arbetade på gymnasiet. Det som kan ses som en brist i vårt urval är att två kuratorer arbetade på samma skola.

Ett problem som ofta uppstår inom kvalitativ forskning är att bestämma hur många personer som behövs intervjuas (Bryman 2011, s. 436). Genom att vi valde att rikta fokus på skolkuratorer som arbetar på högstadiet och gymnasiet menar vi att vi smalnade av omfattningen av vår studie och därmed blev behovet av antalet respondenter lägre. Desto bredare omfattning en kvalitativ studie har, ju fler respondenter behövs (Bryman 2011, s. 436). Att det sen visade sig att de som arbetade på högstadiet även jobbade på låg- och mellanstadiet är inget som påverkar antalet respondenter. Utifrån omfattningen på studien och vår tidsram gjorde vi bedömningen att det var rimligt att göra sex intervjuer. Sex intervjuer kan ses som ett lågt antal om tanken är att göra jämförelser mellan olika grupper och att respondenterna ska representera dessa grupper (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 42). Tanken med vår variation var inte att göra en grundlig jämförelse eller att personerna skulle representera gruppen. Vi ville ha variationen för att möjliggöra i olika nyanser i svaren, vilket vi menade gjorde att sex intervjuer ansågs rimligt.

Något som vi kunde se som problematiskt med vår urvalsmetod var risken att de som ville vara med i studien var skolkuratorer som tycker hbtq är ett intressant ämne. Om det var personer som hade ett intresse för hbtq fanns risken att de hade en större kunskap om ämnet och också arbetade med det på ett mer omfattande sätt. Urvalet skulle därmed sakna de skolkuratorer som inte har intresset och samma kunskap. Deras värdefulla upplevelser kring hur det är att arbeta med hbtq i skolan, där det möjligen också går att se att det brister, skulle därmed inte komma fram. Det visade sig i vårt urval att de som hade intresset var mer benägna att ställa upp. Dock fick vi också tre respondenter som uttryckte att de saknade erfarenhet av att arbeta med hbtq och två av dessa menade att de till viss del även saknade kunskap inom området.

Intervjuernas utformning

Intervjuerna tog mellan 30-60 minuter och utfördes i form av enskilda semistrukturerade intervjuer. Det innebar att vi utgick från en uppsättning frågor som är mer öppna än i strukturerade intervjuer (jfr Bryman 2011, s. 201). För att öppna upp för att intervjun kunde ta olika vägar var vi flexibla med ordningen på frågorna under intervjuerna. Genom detta tillvägagångssätt hamnade fokus på vad respondenten upplevde som viktigt att prata om, snarare än vad vi ansåg centralt (Bryman 2011, s. 413). Den specifika skolkuratorns erfarenheter och vad hen lägger fokus på när hen pratar om hbtq-arbetet i skolan synliggjordes därmed genom denna intervjuform, vilket var vad studien syftade till.

En semistrukturerad intervju innebär att intervjuaren har olika teman i form av en intervjuguide som hen utgår ifrån (Bryman 2011, ss. 419-422). Vi tog avstamp i det sätt Bryman utformar en intervjuguide på. Efter att ha tittat på forskningsområdet kring hbtq-arbete i skolan mynnade vi ut i ett preliminärt syfte och frågeställningar som vi ville ha svar på i vår studie. Utifrån dessa frågeställningar kunde vi skönja olika teman som blev relevanta att ta upp för att kunna svara på frågeställningarna. Inledningsvis utgick vi ifrån tre huvudteman: skolans arbete med hbtq på ett generellt plan, frågor kring hbtq på kuratorns skola samt kuratorns syn på hur arbetet med hbtq bör bedrivas. Därefter formulerade vi frågor som var kopplade till dessa teman (se bilaga 2).

Vi hade en tanke att göra en pilotintervju för att testa våra frågor, se vilka svar de gav och på vilket sätt svaren kunde leda till omformulering av frågeställningarna och nya teman. Utifrån det tänkte vi sedan utforma en färdig intervjuguide (jfr Bryman 2011, s. 422). Denna del valde vi att göra under vår första intervju då vi hade ont om tid. Vi var öppna för att fånga upp nya teman från intervjun för att sedan lägga till i vår intervjuguide. Men under första intervjun framkom inte något som inte innefattades i vår intervjuguide. Dock fick vi svar kopplade till vissa teman som vi såg en nytta av att fördjupa oss kring, detta tog vi med oss och gjorde i följande intervjuer. Det kan ses som en svaghet i studien att dessa teman inte fördjupades på samma sätt i den första intervjun. Exempel på detta är hur vi i

de följande intervjuerna la större vikt vid att fördjupa vad skolkuratorerna strävade efter att uppnå med hbtq-arbetet.

Vi valde att, med respondenternas samtycke, spela in våra intervjuer. I en kvalitativ intervju är det viktigt att som intervjuare ha en förmåga att lyssna till det respondenten säger för att kunna fånga upp värdefulla aspekter att ställa följdfrågor kring eller att be respondenten förtydliga sitt svar. Att spela in intervjun kan vara ett sätt att underlätta förmågan att göra detta då intervjuaren slipper fokusera på att ta anteckningar (Bryman 2011, s. 428). Då vi inte var vana intervjuare såg vi även poängen att vi gemensamt genomförde alla intervjuer så att vi tillsammans kunde hjälpas åt att fånga upp viktiga delar att fråga vidare om.

Metodens tillförlitlighet

De mått som används inom kvantitativ forskning, reliabilitet och validitet, för att mäta en studies tillförlitlighet är svåra att överföra direkt till kvalitativ forskning. Dessa kriterier grundas på att komma fram till en absolut sanning, något den kvalitativa forskningen inte försöker göra (Bryman 2011, ss. 351-354). Därmed menade vi att denna studies styrka istället mättes utifrån det mer kvalitativa begreppet tillförlitlighet. Tillförlitlighet består av fyra delkriterier: trovärdighet, överförbarhet, pålitlighet samt en möjlighet att styrka och konfirmera (Bryman 2011, s. 354). För att stärka studiens trovärdighet valde vi att spela in och transkribera intervjuerna. Vi transkriberade tre intervjuer var för sig sedan gick vi igenom varandras transkriberingar. Målet med detta var att försöka säkerställa att inget som sägs av våra respondenter skrevs ner fel och att studien därmed blev mer trovärdig.

Överförbarhet handlar om att kunna se om resultatet är applicerbart på andra liknande situationer. Detta blev svårt i vår studie eftersom vi studerade en subjektiv upplevelse hos ett litet antal skolkuratorer, vi hade inte som mål att generalisera. För att stärka överförbarheten bör en som kvalitativ forskare vara tydlig med beskrivningen av den kontext just dina respondenter befinner sig i (Bryman 2011, s. 355). Vi strävade efter att göra detta i vår studie genom att

försöka vara tydliga med hur intervjuerna gick till och vilka respondenterna var i form av kön, erfarenhet och vilka årskursen de jobbade med. Vårt val av storlek på kommunen kan göra att resultatet blir överförbart på andra kommuner. Studien är ej genomförd i en storstad och heller inte i en glesbygd. Vi anser att detta stärker studiens överförbarhet till ett större antal kommuner då storstäder och glesbygd kan ha mer specifika förutsättningar som särskiljer dem.

Pålitligheten handlar om att studien ska kunna granskas av andra forskare eller kollegor (Bryman 2011, s. 355). Detta möjliggjorde vi genom att försöka vara transparenta i vår studie. Vi har strävat efter att vara tydliga med alla de steg vi gjort, hur vi samlat in empirin, hur empirin ser ut och hur den har analyserats. Vi har även försökt vara tydliga med den tolkning vi har gjort mellan empirin och den teori vi utgick ifrån. Det sista delkriteriet handlar om möjlighet att styrka och konfirmera. Detta innebär att forskaren har en medvetenhet att det inte går att vara helt objektiv i det en gör (Bryman 2011, ss. 354-355). Detta har vi haft en insikt kring och har i vår studie strävat efter att analysen i så låg utsträckning som möjligt skulle formas av personliga tankar eller förförståelse.

Etiska överväganden

En rad etiska överväganden har tagits hänsyn till i denna studie. Några av dessa principer är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Bryman 2011, ss. 131-132).

Deltagandet i studien var frivilligt och för att försäkra oss om att respondenterna deltog frivilligt informerades vi om detta både skriftligen och muntligen innan intervjuerna. Vid intervjutillfällena samtyckte samtliga till att ställa upp. De informerades även om att de när som helst kunde avbryta sitt deltagande och välja att inte svara på specifika frågor. För att de skulle veta vad det är de samtyckte till var det viktigt att det fanns en öppenhet från vår sida med vad studien handlar om och vad syftet med studien var. Även detta fick de information om i det informationsbrev vi skickade ut samt muntligen innan intervjuerna (se bilaga 1).

Allt detta är delar som innefattas i informationskravet och samtyckeskravet (Vetenskapsrådet u.å, ss. 7-10).

En annan etisk aspekt som vi behövde ta extra hänsyn till var den om konfidentialitet. Konfidentialiteten kopplas till deltagarnas anonymitet och att de inte ska ta skada av studien (Vetenskapsrådet u.å, ss. 12-13). Vi har avidentifierat personerna genom att använda könsneutrala fingerade namn när vi transkriberade intervjuerna och i analysen. Vidare har vi valt att inte nämna varken skolorna eller staden skolkuratorerna är verksamma i vid namn. Detta var något respondenterna informerades om.

Utifrån att samordnaren valde ut några av respondenterna vet hen att dessa deltog i studien. Det finns en risk att hen skulle kunna utläsa vem som har sagt vad och att deras anonymitet därmed minskar. Utifrån denna aspekt blev vår urvalsstrategi, att även använda oss av en egen kontakt, en styrka. Inom kvalitativ forskning i jämförelse med kvantitativ är det svårt att helt anonymisera och det finns en risk att det trots allt går att identifiera vem som sagt vad (Bryman 2011, s. 133). Detta var något vi hade i åtanke framförallt med tanke på risken att någon elev skulle kunna identifieras utifrån exempel som skolkuratorerna berättade om. Vi gjorde kontinuerligt bedömningar om det skolkuratorerna berättade var så specifikt att det skulle kunna kopplas till en specifik elev. Om så var fallet valde vi att inte använda dessa delar av intervjun i vår studie.

Analysmetod

Efter genomförandet av intervjuerna transkriberade vi dessa utifrån de inspelningarna vi gjort. Transkriberingen gjorde det lättare för oss att kunna analysera vad respondenten hade sagt då vi fick deras exakta ord på papper (Bryman 2011, s. 428). Vi påbörjade vår analysprocess redan i samband med transkriberingen, genom att vi letade efter nyckelord och teman i det som sagts. Fördelen med att påbörja analysen i detta skede var att vi redan här började lära känna vårt material (jfr Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015, s. 50). Första intervjun transkriberade vi tillsammans då vi såg det som viktigt att vi hittade ett

gemensamt tillvägagångssätt att tolka intervjuerna. Därefter delade vi upp intervjuerna och transkriberade resterande var för sig.

Vi valde att göra en tematisk analys vilket innebar att vi utformade teman av vår empiri (jfr Langemar 2008, s. 127). Själva kodningen gjordes manuellt genom att vi färgsatte delar i materialet där olika färger representerade sju olika teman. Vi utgick inledningsvis från de huvudteman vi haft i vår intervjuguide: hbtq-arbetet i skolan generellt, hbtq-arbetet på deras specifika skola samt hur skolkuratorerna menar en bör arbeta med hbtq i skolan. Utifrån dessa teman kodade vi olika områden som skolkuratorerna berörde till de sju nya temana: behovet av att arbeta med hbtq, det normativa klimatet på skolan, vad de strävar efter med hbtq-arbetet, kurators roll i hbtq-arbetet, hur de arbetar med hbtq, hur de önskar arbeta med hbtq, möjligheter och hinder att arbeta med hbtq.

Därefter samlade vi alla citat inom samma tema och gick igenom dessa på nytt. Här la vi fokus vid att på ett mer analytiskt sätt titta på vad som var gemensamt i det respondenterna sagt till skillnad från första kodningen då vi främst utgick från vad de pratade om. Utifrån detta utläste vi vad som var av vikt och detta formulerade vi till vad som skulle bli våra tre slutgiltiga huvudteman: förståelse på olika nivåer, från tanke till handling samt hinder och möjligheter (jfr Langemar 2008, ss. 128-129). Genom detta skalade vi bort de delar som vi ansåg var irrelevanta för vårt syfte. Efter denna process formulerade vi våra slutgiltiga frågeställningar (Bryman 2011, s. 347).

Redan tidigt i arbetet med studien hade vi en tanke att använda oss av Butlers queerteori då denna teori är vanligt förekommande i forskning på området (Ambjörnsson 2004; Bengtsson 2003; Mattsson 2005). Då vi hade detta teoretiska perspektiv med oss i ett tidigt skede fanns det en risk att vi var låsta i detta perspektiv under arbetets gång. Under kodningsprocessen resonerade vi kring andra möjliga teoretiska utgångspunkter som gick att applicera på vårt material. Framförallt diskuterade vi om ett organisationsteoretiskt perspektiv kunde vara användbart (Lindkvist, Bakka & Fivelsdal 2014). Under genomgången av materialet kunde vi se hur mycket i de svar vi fick från respondenterna kunde kopplas till queerteorin och det växte fram att denna teori var mest användbar för

vår analys. Själva analysen gjordes genom att vi kopplade den empiri vi hade till teorin och tidigare forskning på området. Teorin blev för oss en utgångspunkt som möjliggjorde för oss att se mönster och sammanhang i vårt material, samt att kunna sätta det i relation till annan forskning inom området (Lind 2014, s. 92; s. 105).

Arbetsfördelning

Under arbetet med studien har vi gjort alla delar tillsammans. Vi har suttit gemensamt vid varje tillfälle vi arbetat med studien. När någon av oss tagit ansvar för att skriva en viss del av texten har den andra suttit bredvid och gett sina synpunkter på vad och hur vi ska skriva. Detta ville vi göra för att de formuleringar vi gjorde och de saker vi ville lyfte fram skulle vara våra gemensamma. Den enda del vi delade upp var transkriberingen. Där gjorde vi den första transkriberingen gemensamt för att vi skulle transkribera på samma sätt. Efter det delade vi upp intervjuerna mellan oss. Efter transkriberingen läste vi igenom varandras transkriberingar för att säkerställa att inget skrivits ner på ett felaktigt sätt.

Anonymisering av respondenter

Vi har valt att benämna våra respondenter med könsneutrala namn: Mika, Lo, Sasha, Kim, Charlie och Robyn. Detta gjorde vi eftersom vi i vår analys inte har gjort någon poäng utifrån att våra respondenter har olika kön och att det därmed inte blir väsentligt för läsaren.

6 Analys

Förståelse på olika nivåer

Att se heteronormen

Heteronormen är rådande i skolan, liksom i övriga delar av samhället, vilket i sin tur påverkar hbtq-elevs förutsättningar för en trygg skolgång (Ambjörnsson 2004; Nygren, Öhman & Olofsson 2015). För att kunna arbeta med hbtq i skolan blir därmed en av förutsättningarna för skolkuratorerna att kunna se och förstå vad heteronormen innebär för såväl enskilda elever som för skolan i sin helhet. Hur de förhåller sig till den blir sedan av vikt för deras arbete.

Alla skolkuratorer som deltagit i denna studie uttrycker en insikt att heteronormen finns i skolan och visar på att de ser situationer där den märks. De framgår även hur de kopplar heteronormativiteten till normer och föreställningar kring hur en ska vara som kille eller tjej:

Nej men jag tror att den kulturen ändå gör att det blir svårt för vissa att säga ”att jag är homosexuell” eller så. Ja och det kan vara jag som är jättefördomsfull men att jag tänker att i machokulturen byggs det också upp homofobi. (Mika)

Och de programmen som jag har ansvar för... så är det ju lite manlig status och vara snickare eller vara målare. Så att jag tror nog att... lite skam och såhär... lite orolighet om man skulle ta steget och informera om det. Att bli utsatt eller kränkt eller mobbad eller så.
(Lo)

De visar här en förståelse för hur heteronormen kan synas och att det kan leda till negativa konsekvenser för hbtq-elever. Att det handlar om risken att bli utsatt om en skulle komma ut som hbtq och där med drar sig för det. Denna förståelse för att det finns en rådande heteronorm i skolan, på liknande sätt som Butler (2005)

menar finns i hela samhället, är något alla skolkuratorer uttrycker. De uttrycker att det finns en norm att män och kvinnor ska vara på ett visst sätt och att heterosexualitet är det förväntade i dessa könsroller. Skolkuratorerna beskriver en skola som liknar den skola Ambjörnsson (2004) beskriver i sin studie. Ambjörnsson visar på hur skolan är en plats där normer finns kring hur en tjej ska vara som tjej och en kille ska vara som kille och hur könen skapas utifrån att eleverna måste förhålla sig till detta.

Skolkuratorerna Lo och Mika beskriver detta som en form av machokultur. I det de beskriver under intervjuerna visar sig en förväntan på en manlighet som sätter mallen för hur de ska vara och gränser för hur de inte får vara. Det går att se hur skolkuratorerna inte bara menar hur detta handlar om att passa in, utan att det också med manligheten växer fram en homofobi. I detta uttrycker Lo att det finns en värdering i att vara man på ett manligt sätt. Butler (2005) menar att sättet att vara kön och sexualitet är starkt sammankopplat, vilket ledet till att heterosexualitet värderas högre än andra former av sexualitet. Respondenterna visar här på en förståelse för denna koppling när de beskriver hur pojkar genom att inta rollen som maskulin man även gör ett avståndstagande från homosexualitet.

Lo och Mika visar i citaten ovan en förståelse för hur heteronormen kan visa sig och hur den kan leda till att det är svårt att komma ut som hbtq utifrån risken att bli kränkt. Detta kan kopplas till Butlers (2006) tanke om att heteronormen leder till att de som inte passar in blir exkluderade. För några av skolkuratorerna stannar förståelsen för problematiken med heteronormativiteten på detta plan medan andra visar en djupare förståelse för hur heteronormen verkar mer subtilt. Vilket Sasha som är kurator på en grundskola beskriver på följande sätt:

Själv är jag uppvuxen på 80-talet och då var det ju ingen som sa ”sen när du blir stor och träffar en tjej eller kille som du vill gifta dig med”. Det var det ingen som sa, det var Ken och det var Barbie. Och det är den presentationen vi har som det normala och det är det barnen har som sitt normala. Att när man då känner att jag passar inte in i det där normala då kanske man är fel på något sätt. Så jag

tror att det är allt ifrån miljöer där man är för dömande mot att vara gay eller transsexuell eller så. Till att man helt omedvetet och helt utan mening presenterar ett sätt att vara. (Sasha)

Sasha visar här på ett förhållningssätt där hen ser hur heteronormen även är något hbtq-elever ständigt måste förhålla sig till. Heterosexualiteten är det som förutsätts och för de som inte känner igen sig i det som presenteras innebär det en form av exkludering. En annan aspekt som Sasha lyfter fram som visar på en djupare förståelse är de vuxnas roll i upprätthållandet av heteronormen. Det Sasha här uttrycker ligger nära hur Butler (2007) använder begreppet performativitet. Performativitet innefattar hur vi människor genom upprepade handlingar omedvetet konstruerar och upprätthåller könsroller och heterosexualitet som det naturliga. Något inte bara andra elever utan även vuxna inom skolan alltså bidrar till.

Problematiken går därmed bortom medvetna kränkningar från andra elever, det handlar om heteronormativ miljö som hbtq-elever konstant vistas i. Utifrån denna förståelse för heteronormen ges därmed personalen på skolan ett ansvar i att även reflektera över sitt eget agerande. Att se kränkningar som det centrala problemet blir att se heteronormen på ett konkret sätt, vilket i sig är viktigt. Det går att se hur en fördjupad förståelse hos skolkuratorerna gör att de uppmärksammar de mer osynliga normerna. Normer som innebär att även om en hbtq-elev inte är utsatt för mobbning eller kränkningar så kan hen uppleva att hen är avvikande och fel (Butler 2007). Sasha uttrycker här hur hbtq-elever inte enbart exkluderas genom kränkningar. Detta är i linje med hur Butler (2007) beskriver hur hbtq-personer exkluderas genom att de inte ges möjlighet att vara verkliga eftersom deras sexualitet eller könsidentitet inte innefattas i det som presenteras som det naturliga. Att se båda formerna av hur hbtq-elever exkluderas i skolan visar sig av vikt utifrån att det är genom båda dessa former som eleverna kan uppleva skolmiljön som problematisk (Jackson 2017; Tiby 2010).

Likabehandling eller normalisering

I vår empiri framträder även olika nivåer av förståelse för hbtq-elevers situation i deras förhållningssätt till vad arbetet med hbtq bör leda till. I grund och botten går det att se att skolkuratorerna har samma utgångspunkt, men de pratar om det på olika nivåer. De aspekter som berörs handlar om alla elevers lika värde och rättigheter, samt en ökad förståelse och acceptans för hbtq-elevers förutsättningar:

Nej, men jag tänker mer kring allas lika värde. Alltså att lägga det på den nivån. Att alla har ett lika värde. Hur man än ser ut och vad man än har för könsidentitet och så. (Mika)

Att det ska vara en icke-fråga, att det inte ska behövas en term som heter hbtq. Utan att öka kunskapen och minska rädslorna kring ämnet. Att de personerna som känner igen sig i hbtq ska kunna känna sig stolta utan att behöva tänka en enda dag att jag är fel, inte behöva tänka en enda dag hur ska den vännen reagera, hur ska jag våga säga till den att jag är kär i den, hur ska jag kunna berätta för min fru att jag gärna vill ha hennes skor. Att det ska kunna vara en icke-fråga, att vi vet att detta finns och vissa tycker om si och vissa tycker om så. Det är det jag tänker är målet med det. (Sasha)

Mika representerar här de skolkuratorer som resonerar på ett mer generellt plan. De pratar om allas lika värde och att alla ska behandlas lika. Detta förhållningssätt går att problematisera utifrån Butlers (2007) sätt att se det skadliga med att heteronormen upprätthålls. Att lägga det på nivån att arbeta för allas lika värde skulle kunna leda till att heterosexualitet alltjämt är det förväntade och ses som det naturliga. Hbtq-eleverna skulle därmed fortfarande definieras som ”de andra”, de som avviker från den heteronorm som finns. ”De andra” som majoriteten ska förhålla sig till utifrån den goda tanken att de är lika mycket värda och ska accepteras.

Sasha visar på en fördjupad förståelse som är mer i linje med vad Butler (2007) menar måste till för att förändra hbtq-personers möjligheter. På liknande sätt som

Butler menar att hbtq-personer ska ha möjlighet att känna sig fria och verkliga uttrycker Sasha en strävan efter att hbtq-personer inte ska behöva hämmas av att känna sig fel eller inte accepterade. Detta menar Sasha kan uppnås genom att bryta ner de föreställningar som finns kring vilket sätt att leva som är riktigt utan att det finns flera sätt att vara och leva och inget anses mer rätt än något annat. Helt enkelt att det ska bli en icke-fråga. När Sasha uttrycker att det ska bli en icke-fråga går det att se hur hen menar att det inte bara handlar om att synliggöra hbtq, skapa en acceptans för det och att det ska uppfattas som okej att vara. Det ska normaliseras på ett djupare plan. Att bryta föreställningen att det enbart finns två naturliga sätt att vara kön och istället möjliggöra alla olika former av könsidentiteter och sexualiteter till den grad att hbtq som term inte behövs. Detta är i linje med hur Butler (2005) menar att det måste till något mer omfattande än att bara acceptera och inkludera vissa nya könsidentiteter eller sexualiteter då det finns en risk att detta bara leder till en ny maktordning utifrån andra skillnader mellan människor.

Mikas och Sashas olika sätt att uttrycka vad de vill att arbetet med hbtq i skolan ska leda till går att koppla till de olika nivåerna av förståelse för hbtq. Mika håller sig till att det handlar om hur andra människor behandlar hbtq-personer. Sasha fördjupar sin förståelse till att det handlar om att förändra den miljö hbtq-personerna lever i, även de normer som inte syns lika tydligt. Sashas förhållningssätt stämmer mer överens med vad Strear (2017) kommit fram till i sin studie kring skolans arbete för att motverka heteronormen. Strear menar att om skolan ska kunna arbeta mot heteronormen krävs det att skolkuratorerna har en fördjupad och kritisk syn på den skolmiljö hbtq-elever vistas i. Detta menar Strear (2017) behövs för att kunna se det sätt skolmiljön leder till förtryckande och ojämlika förutsättningar för elever som identifierar som hbtq.

Från tanke till handling

Något som berör alla eller få elever

Alla skolkuratorerna uttrycker att hbtq är en viktig fråga som skolan behöver arbeta med. Däremot skiljer de sig åt hur de ser att de konkret kan arbeta med frågan inom skolans värld. Två förhållningssätt blev framträdande i vår empiri, vilket illustreras av Kim och Sasha på följande sätt:

Det är svårt för mig att uttala mig om hur mycket det påverkar eleverna med heteronorm, för att jag tänker samtidigt att den största andelen av våra elever är ju troligtvis hetero, varje fall, det tänker just nu, för att de inte kommit så långt i sin sexuella utveckling.

(Kim)

Men samtidigt, det är ju inte någonting som får jättestor plats heller, för att det är en *liten* andel av eleverna som har de frågeställningarna utifrån det antal elever vi träffar som har så stort och gravt dåligt psykiskt mående av andra saker. Så det får väldigt litet utrymme för att, det är ett ganska stort mörkertal också, tänker jag.

(Kim)

Jag tycker att det borde vara obligatoriskt för att det berör så många, precis som andra frågor, alltså en av många frågor helt klart, eller att det finns med i undervisningen, att det finns med i skolan på något sätt, inte bara att man får ta emot information utan att man får reflektera kring och kanske lite rannsaka sig själv kring frågorna.

(Sasha)

De två förhållningssätt som framträder är hur skolkuratorerna ser hur hbtq-arbetet berör ett fåtal och hur de menar att det berör många. Kim uttrycker här att det blir en liten del av arbetet utifrån tanken att de flesta är heterosexuella. Även om hen poängterar mörkertalet, läggs tonvikt vid andra problemområden som hen menar

berör fler. Sasha visar på hur den djupare förståelsen för heteronormens verkan som ovan lyfts fram innebär att det inte bara handlar om att den påverkar de som identifierar sig som hbtq. Hen säger här hur alla är en del av upprätthållandet av heteronormen genom att ens eget sätt att tänka och agera påverka andra människors möjligheter att vara den de är. Lösningen ligger enligt hen i att vi alla måste reflektera över hur vi själva agerar i förhållande till normen. Då skolan är en plats som är med och förmedlar heteronormen blir vikten av att en som personal på skolan rannsakar sig själv och hur en själv bidrar till detta central (Ferfolja 2007). Detta sätt att se på heteronormen får stöd i Butlers (2006) sätt att se på den. Butler menar att den aldrig kan vara en liten del som berör få personer, utan det är något som ständigt påverkar oss alla, vare sig vi är heterosexuella eller hbtq eller vare sig vi lägger märke till det eller inte.

Att arbeta på en strukturell eller individuell nivå

Hur skolkuratorerna ser på antalet elever som berörs visar sig i hur skolkuratorerna arbetar med hbtq. De som uttrycker att det handlar om ett fåtal elever beskriver att de framförallt arbetar på individnivå där dessa elever ska få den hjälp de behöver:

Vi försöker när vi får ifrån, det är oftast ifrån UMO [i.e. Ungdomsmottagningen] vi får information att de har startat upp grupper och så. Och då brukar vi sätta ut affischerna och så. Vi har vid ett par tillfällen försökt skicka ut via elevernas mail. [...] Vi har satt upp det på..vi har ju tv-apparater som rullar. Så där har vi ju liksom informerat. (Mika)

Oftast har inte frågeställningen varit kring skolan, utan de tycker att systemet har fungerat, det har kanske varit någon enskild elev som har uttryckt sig kränkande och då behöver vi prata om det med den eleven också, men det kanske har varit på grund av religiös tillhörighet och sådana saker och kanske inte av inskränkthet som norm [...] Men oftast de flesta elever som jag pratat med, så har det handlat om att bli stärkta i den identitet man antagit för stunden, och

få råd och stöd i hur man ska kunna prata med sina föräldrar kring detta. (Kim)

Mika beskriver hur de på hans skola försöker förmedla information om vart en kan vända sig för att få stöd och hjälp. Ett arbete som riktar sig till de individer som berörs. På liknande sätt beskriver Kim att det handlar om ett arbete som riktar sig till den specifika personen det är aktuellt för. Hen upplever inte att skolan som plats varit problemet för dessa personer utan den hjälp de behövt har varit på individnivå. Att stärka dem i sitt identitetssökande och i hur de ska agera gentemot sin omgivning. Arbetet på individnivå visar sig enligt forskning vara en viktig del för att främja hbtq-elevs utveckling (Jackson 2017). Dock visar forskning att det även behövs ett arbete på en mer strukturell nivå. Ett arbete som riktar sig mot att synliggöra och förändra heteronormen (Strear 2017).

Skolkuratorerna som menar att fler berörs lägger också vikt vid arbetet på individnivå, men beskriver även hur de vill arbeta med frågan mer omfattande på skolan i stort:

Det finns jättebra videos där det är två killar som kysser varandra och där den ena bjuder in till sex men och den andra tar inte emot det och sen händer det inte så mycket mer, det blir ingenting. Och vad var det som hände? Varför? Hur visade han att han inte ville? Och ville han egentligen? Hur vet man när någon inte vill? Där är det ju två killar och det pratar vi inte om där och då, men att det faktiskt bara är det. (Charlie)

Att pedagoger och andra som är nära barnen hela dagarna, att få in det i vardagen. Hur man tilltalar, vilka förslag man ger och så vidare. [...] Det är ändå i vardagen vi signalerar till barnen vad som är tillåtet och inte tillåtet. (Sasha)

Charlie och Sasha poängterar mer hur de vill att arbetet med hbtq ska vara något som genomsyrar hela verksamheten då det påverkar många. Att det i grunden handlar om att förändra de föreställningar vi har om vad som är naturligt och

onaturligt. Genom att presentera olika sätt att vara, olika sexualiteter på ett naturligt sätt kan ses som ett sätt att arbeta mot heteronormen. Att presentera det som lika naturligt som heterosexualitet visar Charlie på genom att fokus inte läggs på att det är två killar som kysser varandra, utan filmen handlar om relationen mellan människor. En relation som i detta fall var mellan två killar. Att möjliggöra flera alternativ att vara och uttrycka sin sexualitet är det Butler (2007) menar en bör sträva efter, att det inte bara ska finnas de traditionella könsrollerna och heterosexualitet som alternativ. De menar därmed att en konstant behöver ha ett aktivt heteronormkritiskt tänk för att kunna göra en förändring på ett djupare plan. I likhet med Butler (2006) ser de heteronormen som föränderlig och strävar efter att förändra den.

Under intervjuerna gör skolkuratorerna som vill att arbetet med hbtq ska vara en kontinuerlig del i hela skolan här kopplingen mellan normer i förhållande till både kön och sexualitet. Genom att se kön som en central del innebär att det är ofrånkomligt att normer är något som alla berörs av. Tanken att normerna är något som går att förändra och att det behövs arbetas med tidigt uttrycker Robyn och Sasha:

Dels så måste det ju så klart genomsyra hela verksamheten ända sen förskola. Alltså att man är noga med sådana småsaker som att man får leka med vad man vill och att man inte till exempel när en pojke drar en flicka i håret nej men då ska man inte bortförklara det med att: Men han är ju kär i dig. Alltså det är ju allt från de här små sakerna som ska genomsyra allt tycker jag. Och att man pratar kring att man får vara kär i vem man vill och att man får känna efter vem är jag egentligen och så. Till att man helt enkelt börjar jobba med: Vad *är* kön? Och vad är det egentligen som gör att det är konstruerat. (Robyn)

Jag vill inte tro att det är medfött. Inte helt och hållet i alla fall, att man ska vilja ha klänning, man vet ju inte vad en klänning är liksom... mm så att tidigt, tror jag. (Sasha)

Både Robyn och Sasha visar här på ett heteronormkritiskt förhållningssätt då de ser kön som något konstruerat och vill agera därefter för att förändra den. De lyfter här vikten av att det är något som behövs börjas med redan i tidig ålder. Robyn och Sasha ser här kön och sexualitet på samma sätt som Butler (2007) som menar att det är något som konstrueras redan från det att vi människor är små och därefter blir det vi ser förutsätter och ser som naturligt.

Här går det att se en skillnad på förhållningssätt jämfört med exempelvis hur Kim beskriver det. Hen visar en medvetenhet att heteronormen finns där, men hen uttrycker här att den inte är ett problem i sig själv:

Alltså den är väl, det är inget som man reflekterar över ja men detta är heteronorm, men det är ju också för att den är så befast, så att det är ju normalitet. Sen så kan jag väl uppmärksamma det vid vissa situationer men inte till den grad att jag tänker att, nä men, det blir ett felaktigt beteende i sig och att det måste vi motverka. (Kim)

Sen så tror jag åter igen som jag sa innan att just det med hbtq det tror jag inte blir aktuellt för än man märker tendenser i klassen eller att man uppmärksammat det hos någon elev som upplyser att de har de funderingarna, tror inte att man annars tänker på det i den ordinarie undervisningen. (Kim)

Här synliggörs hur heteronormen är en del av skolans miljö och att skillnaden blir hur kuratorerna agerar i praktiken. I dessa exempel problematiseras inte heteronormen i sig och de mer osynliga delarna av den som kan vara jobbiga för elever att förhålla sig till uppmärksammas inte. Så länge heteronormen inte leder till felaktiga beteenden gentemot en enskild person är det inget som uppmärksammas och inget som behövs förändras. Detta förhållningssätt kan ses som problematiskt utifrån hur Ferfolja (2007) visar på att skolan bidrar till att upprätthålla heteronormativiteten och därför behöver bli bättre på att uppmärksamma när heterosexualiteten är det förväntade och därmed inte ger alla elever samma förutsättningar.

Att gå i bräschen eller följa med

Skolkuratorernas syn på hur många elever arbetet med hbtq berör går att koppla till deras förhållningssätt till sin roll i att lyfta frågan på skolan. Ett exempel på när detta synliggörs är när skolkuratorerna pratar om den regnbågsflagga de hade på sina rum. Kommunen hade strax innan tidpunkten för intervjuerna delat ut varsin regnbågsflagga till alla inom elevhälsan. Skolkuratorerna hade en samsyn att detta var något positivt. Som en markör för öppenhet och att det är en plats där alla är välkomna och kan prata om allt. I samtalen kring poängen med att ha regnbågsflaggan lyfte flera av kuratorerna att det handlade om att visa var de stod. En av kuratorerna uttryckte sig på följande sätt:

Och liksom vara öppen och jag menar det är rätt medvetet att jag har sådana grejer på bordet [pekar på en regnbågsflagga och informationspamfletter om hbtq] och sådana smågrejer att visa utåt. [...] Nämen visa att det här en plats här inne där man får lov att vara precis som man vill och det finns inga värderingar.
(Robyn)

Hur skolkuratorerna ser poängen med regnbågsflaggan och att visa acceptans kan ses som att de vill skapa en plats där heteronormen inte är lika markant. Att det finns en plats på skolan där det inte förutsätts att du ska vara på ett visst sätt. Detta sätt att se på sin uppgift får stöd i forskning som visar att många elever har upplevelsen av en homofobisk skolmiljö och i detta känner en brist på förtroende och stöd från personal (Jackson 2017; Kosciw et al. 2012). I vår empiri går det att se hur detta är något skolkuratorerna vill motverka. Även om hbtq-elever kan uppleva skolmiljön som otrygg i stort vill skolkuratorerna åtminstone att deras rum ska vara en plats där de känner sig välkomna.

Tanken de uttrycker är i sig utifrån en vilja att göra något positivt. Men det går att med hjälp av Butler (2007) att se det ur ett kritiskt perspektiv. Om arbetet stannar vid regnbågsflaggan som markör och att det är det som är arbetet. Med Butlers perspektiv skulle en kunna se flaggan som ett ytligt sätt att arbeta med problematiken. Butler menar för att hbtq-personers möjligheter ska förbättras

måste det ske på en djupare och mer omfattande nivå, att förändra struktur och normer. Att sätta en regnbågsflagga på sitt bord är inte något som i sig leder inte till förändring. Därmed blir den springande punkten vad skolkuratorerna gör utöver detta.

Det går att se en skillnad i hur skolkuratorerna ser sin egen roll i förändringsarbetet. Några av skolkuratorerna ser att det har en mer omfattande roll där de ser sig själva ha en uppgift och ett ansvar att aktualisera arbetet med hbtq. För dessa stannar inte arbetet vid att sätta upp regnbågsflaggan, den blir en liten del i det stora hela. Nedan är exempel på hur dessa kuratorer beskriver sin roll:

Jag kan gå in på deras lektioner och så kan jag se att här är ingen normkritik över huvud taget, här pratar man bara om pojkar och flickor, att jag då lyfter det med mitt elevhälsoteam. (Charlie)

Man ställer jobbiga frågor, man står på elevens sida, man ifrågasätter strukturer och så. Och vissa rektorer tar emot det jättebra, och vissa rektorer tar emot det mindre bra. Och vissa kuratorer är mer eller mindre bekväma med det. Jag har aldrig haft svårt att säga och att ifrågasätta och liksom säga vad jag tänker och tycker. Och det har alltid blivit mottaget väl. (Robyn)

Ja men jag har ju skrivit upp på agendan inför nästa områdesledarmöte att vi ska lyfta frågan om hbtq-certifiering inför 2018 igen, nu är det tredje gången jag lyfter det, så att jag ger mig liksom inte kring ämnet. (Charlie)

Det visar sig här hur skolkuratorerna på olika nivåer försöker aktualisera hbtq-arbetet. Ett sätt är att arbeta på strukturell nivå och få skolledningen att se vikten av att arbeta med hbtq-frågor. Ett annat sätt att arbeta med frågan är på gruppnivå där skolkuratorerna har möjlighet att påverka annan personal och göra dem mer medvetna om hur heteronormen kan verka. Två av kuratorerna ger uttryck för att skolkuratoren har en kompetens att se de strukturer Butler (2007) menar råder i

samhället. Genom att de upplever att de ser normer på ett annat sätt ger skolkuratorerna uttryck för att de har en form av särställning, att det är de som har ansvar att synliggöra det för andra. Det kan därmed ses hur dessa skolkuratorer går i bräsch för arbetet med hbtq, men också i bräsch för eleverna som identifierar sig som hbtq. Detta sätt att arbeta med hbtq på olika nivåer för att möjliggöra att heteronormen bryts ner har stöds i forskning kring hur skolkuratorer bör arbeta med frågan (Strear 2017).

I jämförelse med dessa skolkuratorer som aktivt arbetar för att synliggöra frågan ser de andra skolkuratorerna sin roll på ett lite annat sätt. Dessa har som tidigare beskrivits ett mer individriktat fokus på arbetet, att stödja och hjälpa enskilda elever. För dessa fyller regnbågsflaggan sin uppgift som markör till den enskilde individen som ovan nämnts, men något förändringsarbete utöver det beskrivs inte:

Annars är det ju att mentorn ska jobba med det på mentorstiden alltså det här kring värderingar och så. (Mika)

Det måste vara rektorn som säger att nu ska vi fokus på detta. De har ett större mandat än vad vi har. Samtidigt som jag upplever att vi har en god relation till rektorn så att skulle jag säga till rektorn att nu måste vi fokusera på detta, så tror jag att jag skulle få gehör för det. (Mika)

Skulle man haft möjlighet att fördjupa sig lite grann i det och haft tid till det och fått ett uppdrag så skulle man nog kunna förmedla det vidare. [...] Då hade det kanske varit något man känt att det här måste vi gå in i då gör vi det. (Lo)

Både Mika och Lo uttrycker här att det är en styrning uppifrån som krävs för att möjliggöra ett mer omfattande arbete med hbtq-frågorna. Samtidigt framgår det att Mika har möjlighet att påverka sin rektor och säkerligen skulle kunna få utrymme att jobba mer med det om hen hade lyft frågan. Att påverka på egen hand är inte aktuellt utan istället finns det en tendens att lägga över ansvaret på andra. Mika poängterar vikten av att det är de som är nära eleverna som kan

arbeta med det, men ser inte sig själv som en del i förändringsarbetet i samma utsträckning.

Och vi är ju inte behandlande som skolkurator så att det är ju där min kunskap bör ligga, i att veta var ska jag hjälpa personen vidare för att det ska bli mest lämpat. Och nu har jag UMO [i.e. Ungdomsmottagningen]. (Mika)

Här beskriver Mika hur hen ser på sin roll som kurator. Hur hen på individnivå bör hjälpa eleven vidare till andra instanser som hen menar kan hjälpa eleven på ett bättre sätt. Genom att se sin roll att hänvisa vidare hamnar fokus än en gång på att individen ska få hjälp, inte ändra förutsättningarna individen befinner sig i. Detta förhållningssätt är problematiskt utifrån Butlers (2005) perspektiv. Det är inte individen som ska förhålla sig och må bra under rådande heteronorm, utan det är normen som behöver brytas ner till grunden för att förändra förutsättningarna för hbtq-personer. Genom att skolkuratorerna på olika sätt lägger över ansvar till rektorer, annan personal och ungdomsmottagningen går det att se att de inte har samma bild av skolkuratorns särställning som de andra skolkuratorerna har. De uttrycker inte att det är skolkuratorn som har en specifik kunskap och förmåga att lyfta frågan. Vikten av att skolkuratorer ser sin roll för att möjliggöra förändring för hbtq-elevens förutsättningar är något som visar sig i forskning (Jackson 2017). Det går att se hur de skolkuratorerna i vår empiri som beskriver att de har en mer omfattande särställning i arbetet med hbtq även ser sig ha den roll Jackson (2017) lyfter fram. Genom detta konkreta agerande kan det ses som att de går i bräschan för hbtq-arbetet i skolan och försöker bidra till en förändring i grunden.

Hinder eller möjligheter

Att ställas inför olika dilemman

Under intervjuerna blev det tydligt att skolkuratorerna har en förståelse för hbtq-elevernas problematik, om än förståelsen är på olika nivå. De uttrycker alla att det finns ett behov av att jobba mer med frågan i skolan. En del av skolkuratorerna

arbetar aktivt för att lyfta hbtq-frågan medan en del menar att arbetet måste styras uppifrån och lägger därmed ansvaret på ledningen. Dock beskriver skolkuratorerna olika former av hinder för att jobba med det. En central del i vad de lyfter fram som gör det svårt är tidsaspekten. Skolkuratorerna beskriver att deras arbete omfattar många olika problemområden:

Jag tänker ju att skolan har ett visst ansvar utifrån att alla har lika rättigheter, så är det, samtidigt så är skolan en, en stor arena med många olika individer och olika individers behov och, så att, det är svårt och kompromissa och få in allt som verkligen skulle behövas, så tänker jag. Så att jag tänker att vi skulle behöva kanske uppmärksamma de frågorna mer, samtidigt så är det ju något som får ge vika och det är svårt att se vad som skulle behöva ge vika för att den punkten skulle kunna få mer utrymme. (Kim)

Samtidigt som jag tänker att egentligen hade jag velat jobba mer kring psykisk ohälsa. Alltså jobba kring det här med ångest och oro. För det är ju också en grupp som mår väldigt dåligt. Så någonstans jobba förebyggande, hälsofrämjande på en bredare front hade jag önskat att jag hade haft tid till. (Mika)

I båda dessa citat går det att se hur skolkuratorerna ställer olika elevers behov mot varandra. De ger en bild av att det inte finns tid att göra allt och därmed blir det fråga om en prioritering. I dessa fall går det att se hur det blir arbetet med hbtq som får ge vika. Även om Mika menar att hbtq-eleverna är en del av de elever som har en psykisk ohälsa och därmed skulle få hjälp med mer omfattande arbete på det området går det att se som problematiskt ur Butlers perspektiv. Genom Mikas förhållningssätt hamnar insatserna på konsekvenserna av hbtq-elevernas utsatthet. Skolans insats förändrar inte deras förutsättningar till ett fritt och naturligt liv, vilket Butler (2006) menar görs genom att förändra föreställningen av de separata könen och heterosexualitet som det naturligt givna.

Här visar det sig åter hur de som skolkuratorer inte ser sig själva som en del i att påverka omfattningen av arbetet. Så länge det inte bestäms uppifrån att hbtq ska ta

plats så ser de det som svårt att lyfta in. Här går det att se det Goodrich (2017) visar på är en av de starkaste orsakerna som påverkar skolkuratorers motivation att arbeta med hbtq, styrningen uppifrån. Genom att det tydligt framgår i styrdokument och riktlinjer att det är en del av skolkuratorernas arbetsuppgift så ökar deras motivation. Behovet att tydligare arbetsuppgifter är något även Robyn är inne på:

En del av att uppdraget vi har är ganska luddigt, det har också att göra med att det inte står tydligt hur det ska vara, tror jag, hade det varit mer tydligt att ja men det är såhär en kurator ska jobba, så tror jag att det hade varit enklare, därför att då hade man precis samma sak som att skolsköterskorna kan gå in och säga att nu ska vi ha hälsosamtal och det är ingen som ifrågasätter det. Medan det är lättare att ifrågasätta någonting som inte är styrt på samma sätt, upplever jag. (Robyn)

Robyn lyfter här fram den otydlighet kring skolkuratorns arbete som Isaksson (2014) har visat att skolkuratorer upplever finns. Genom tydligare styrning menar Robyn att det hade blivit klarare vad skolkuratoren faktiskt ska göra och att det även gett ett större mandat att göra det. Som det är nu är arbetsuppgifter oklara och det är till stor del upp till den enskilde skolkuratoren vad hen väljer att fokusera på. Robyn är en av de skolkuratorer som kunde ses gå i bräschen för arbetet med hbtq. Även om Robyn önskade klarare styrning uppifrån så hindrade det inte hen, till skillnad från Mika och Kim, från att på ett mer omfattande sätt arbeta med frågan.

Olika intresse – olika möjligheter

Som visat ovan gör Robyn ett val att trots bristande styrning lägga fokus på hbtq-arbetet. I Mikas citat ovan uttrycker hen att hen snarare skulle vilja arbeta med psykisk ohälsa i stort, än med hbtq specifikt. Detta går i detta att se hur en form av intresse för frågan spelar in i skolkuratorernas sätt att förhålla sig till de svårigheter och hinder de beskriver finns med hbtq-arbetet. Detta är något som genomgående kunde skönjas under intervjuerna:

Och säga till dem att de ska jobba med något som de “Liksom va? Jag har ju kursplanen att följa, alltså du kan inte kasta in detta”. Men kan jag motivera det tio gånger under två års tid, så till slut gör man ju det. (Charlie)

Alla kuratorer jobbar olika, så är det ju och vi har alla olika saker som vi tycker är viktiga, jag kan tycka detta är viktigt, då försöker jag ju liksom informera om att detta är någonting jag kan göra och så medan andra tycker att andra saker är viktiga. (Robyn)

Goodrich (2017) skriver om hur skolkuratorers personliga hängivenhet till frågan är en av faktorerna för vilket utrymme arbetet med hbtq får i skolan. Om en ser skolkuratorers intresse på samma sätt som Goodrich ser hängivenhet är det något som visar sig även i denna studie. Charlie beskriver hur hen har upplevt ett motstånd från annan personal när hen försökt få in hbtq i undervisningen. Detta är en form av hinder hen möter, men hens hängivenhet till frågan gör att hen inte slutar att försöka påverka personalen. Olika skolkuratorers skiftande intresse är något som också Robyn visar på i sitt citat. Hens förhållningssätt liknar det Charlie har då hen ser hbtq-arbetet som viktigt, hen har ett intresse. Genom detta intresse gör hen det till sin uppgift att visa sig tillgänglig och till nytta för andra gällande arbetet med hbtq.

De som visar på ett större intresse är även de som visar på en fördjupad förståelse. Hbtq-frågan är något de aktivt förhåller sig till och reflekterar över. Detta går att jämföra med Kims svar när hen får frågan hur hen skulle vilja arbeta med hbtq i skolan:

Hur jag skulle vilja jobba med det... alltså jag har inte ens tänkt i de termerna utifrån att det är så lite tid för att tänka på vad man faktiskt gör. (Kim)

Om skolkuratorerna ovan har visat på hur den personliga hängivenhet Goodrich (2017) lyfter som ett sätt att se möjligheterna trots att de möter hinder så visar

Kim här på en annan aspekt. Genom att hen inte har samma intresse för frågan blir det inte något som på ett lika naturligt sätt genomsyrar hens tankar kring sitt arbete. Tiden lyfts i detta fall fram som ett hinder för att ens tänka på hur en skulle vilja arbeta med hbtq.

7 Slutdiskussion

Studien visar att samtliga intervjuade skolkuratorer ser behovet av att arbeta med hbtq i skolan och att det hade varit till nytta att arbeta mer med det. Samtidigt framkommer det en skillnad i hur de ser på förutsättningarna för de elever som identifierar sig som hbtq. Hur de ser på dessa förutsättningar har vi kopplat till olika nivåer av förståelse. Det går att se skillnader mellan de skolkuratorer som främst ser problematiken som något som berör den enskilde eleven om hen blir utsatt för kränkningar och de som kan ses ha en djupare förståelse. Dessa kan se hur heteronormen påverkar hbtq-eleverna på ett mer subtilt sätt.

Utifrån denna fördjupade förståelsen går det sedermera att se hur dessa skolkuratorer även har ett annat förhållningssätt till det faktiska arbetet. De vill på ett mer omfattande sätt integrera ett heteronormkritiskt tänk i skolan i stort. De utövar ett aktivt förändringsarbete gentemot ledning och annan personal för att på så vis förändra normerna i grunden. Vi ser det som att dessa skolkuratorer går i bräschen för hbtq-arbetet i skolan. Att vilja förändra är i linje med hur Butler (2007) ser hur hbtq-personernas förutsättningar ska förändras, till skillnad från de skolkuratorer som främst ger uttryck att det blir aktuellt att arbeta med först när någon blir utsatt.

Det går att se hur de som går i bräschen har ett större intresse för frågan. Detta är i likhet med hur Goodrich (2017) menar att en skolkurators hängivenhet för hbtq-frågan spelar in i vilken omfattning skolkuratorer väljer att jobba med det. Den djupare förståelsen går därmed hand i hand med ett intresse och i förlängningen går det att se hur dessa skolkuratorer arbetar mer aktivt och omfattande med hbtq. Samtidigt möter skolkuratorerna många hinder även om de har en fördjupad förståelse och driver frågan aktivt. För om det ska arbetas på det integrerade sättet

de önskar krävs det mycket för att arbeta in det. Det krävs att all personal blir mer medvetna och anammar samma heteronormkritiska tänk. Det framgår att detta inte är enkelt, både utifrån tidsbrist och intresse hos den övriga personalen.

Det blir även tydligt att skolkuratorerna har olika förutsättningar att arbeta med hbtq utifrån vilken skola de arbetar på, hur mycket tid de har till sitt förfogande, vilka andra problemområden de möter och vilka krav deras ledning ställer på dem. Det går därför inte att säga att bara skolkuratoren har ett intresse eller en fördjupad förståelse så är det enkelt att arbeta med det. Samtidigt är det någon kurator som uttrycker att tiden är knapp för att kunna jobba med det, men att hen helst skulle vilja jobba mer med andra frågor om det fanns mer tid. Hade då mer tid varit nog?

Många av skolkuratorerna uttrycker att de önskar att hbtq-arbetet ska införas i skolan genom styrning uppifrån. Kan det ses som ett godtagbart argument att det krävs klarare styrning uppifrån för att "låta bli" att jobba med det? En har trots olika förutsättningar alltid möjligheten att gå i bräschen och försöka synliggöra och påverka. Det blir en fråga om skolkuratorernas förhållningssätt till vilket ansvar de har. Där några ser det som sitt ansvar och därmed tar det, medan andra lägger över ansvar på andra.

Finns där ingen tydlig styrning hamnar ansvaret enbart på den enskilda kuratorn. Är det ett ansvar som går att lägga? Att skolkuratoren på egen hand ska tillförskaffa sig kunskap, fördjupad förståelse och dessutom ha ett intresse för frågan? Om det inte är ett ansvar en helt kan lägga på skolkuratoren blir en av Goodrich (2017) andra aspekter kring motivationen för hbtq-arbetet central, styrningen uppifrån och tydligheten vad skolkurator upplever sitt arbete ska innefatta. Om alla elever ska få samma förutsättningar och ges likvärdig utbildning, vilket läroplanen (Skolverket 2011; Skolverket 2017) säger, skulle en kunna se det som att det inte går att lägga hela ansvaret på den enskilde kuratorn för att det ska bli aktuellt med ett aktivt hbtq-arbete på en skola. För det som då kan bli konsekvensen är att det avgörande för hur en hbtq-elev upplever sin skolgång och vilka möjligheter hen har till en trygg skolgång blir vilken skolkurator som jobbar på just den skolan.

I denna studie var alla respondenter från samma kommun. Även om de har olika ledning på de olika skolorna innebär det att de jobbar inom samma elevhälsa och därmed får liknande styrning från kommunen. I ett vidare perspektiv hade det därför kunnat vara av vikt att studera flera olika kommuner för att se om styrningen skiljer sig och om det i så fall påverkar skolkuratorernas förhållningssätt och i förlängningen deras arbete med hbtq.

Efter intervjuerna var genomförda fick vi positiv respons från flertalet av respondenterna. De uttryckte en glädje att vi valde att belysa hbtq-frågan genom vår studie då de ansåg att det är något som behövs. En av kuratorerna som intervjuades uttryckte via mail till vår kontakt inom elevhälsan att hen var glad att hen ställt upp och att det gav hen något. Denna respons visar att arbetet med hbtq är något aktuellt, vikten av att prata om det och att det är något som skolkuratorer anser behöver bli än mer uppmärksammat.

Referenslista

- Ahrne, Göran & Peter Svensson (2015) Kvalitativa metoder i samhällsvetenskapen. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Akademikerförbundet SSR (2015) *Policy för skolkuratorer*. Stockholm: Akademikerförbundet SSR.
- Almeida, Joanna, Renee M. Johnson, Heather L. Corliss, Beth E. Molnar & Deborah Azrael (2009) Emotional Distress Among LGBT Youth: The Influence of Perceived Discrimination Based on Sexual Orientation. *Journal of Youth & Adolescence*, 38 (7): 1001-1014.
- Ambjörnsson, Fanny (2004) *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Bengtsson, Jenny (2013) *Jag sa att jag älskade han men jag har redan sagt förlåt för det: ålder, genus och sexualitet i skolans tidigare år*. Linköping: Linköpings universitet.
- Bontempo, Daniel E. & Anthony R. D'Augelli (2002) Effects of at-school victimization and sexual orientation on lesbian, gay, or bisexual youths' health risk behavior. *Journal of Adolescent Health*, 30 (5): 364-374.
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Butler, Judith (1999) *Gender trouble: feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.
- Butler, Judith (2005) *Könet brinner!: texter*. Stockholm: Natur och kultur.
- Butler, Judith (2006) *Genus ogjort: kropp, begär och möjlig existens*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

- Butler, Judith (2007) *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos.
- Eriksson-Zetterquist, Ulla & Göran Ahrne (2015) Intervjuer. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.
- Ferfolja, Tania (2007) Schooling Cultures: Institutionalizing Heteronormativity and Heterosexism. *International Journal of Inclusive Education*, 11 (2): 147-162.
- Fergusson, David M., L. John Horwood, Elizabeth M. Ridder & Annette L. Beautrais (2005) Sexual orientation and mental health in a birth cohort of young adults. *Psychological Medicine*, 35 (7): 971-981.
- Forum för levande historia (2017) *Hbtq-personer slår tillbaka mot polisen i Stonewall-upproret* [<http://www.levandehistoria.se/hbtq/sylvia-rivera-stonewall-upproret/> Hämtat: 2017-12-26].
- Förenta Nationernas råd för mänskliga rättigheter (2015) *Discriminatory laws and practices and acts of violence against individuals based on their sexual orientation and gender identity. Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights*. A/HRC/29/23.
- Goodrich, Kristopher M. (2017) Exploring School Counselors' Motivations to Work with LGBTQQI Students in Schools: A Q Methodology Study. *Professional School Counseling*, 20 (1): 5-12.
- Hemlin, Carolina (2017) Regnbågsflaggan - vad står den för? [<https://www.ottar.se/artiklar/regnb-gsflaggan-vad-st-r-den-f-r/> Hämtat: 2017-12-28].
- Isaksson, Christine (2014) Skolkuratorers handlingsutrymme – gränser, legitimitet och jurisdiktion. *Socialvetenskaplig tidsskrift*, 21 (1): 47-66.
- Jackson, Ken (2017) Supporting LGBTQ Students in High School for the College Transition: The Role of School Counselors. *Professional School Counseling*, 20 (1): 21-28.

Kosciw, Joseph G., Emily A. Greytak, Mark J. Bartkiewicz, Madelyn J. Boesen & Neal A. Palmer (2012) *The 2011 National School Climate Survey: The Experiences of Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Youth in Our Nation's Schools*. New York: GLSEN.

Kull, Ryan M., Emily A. Greytak, Joseph G. Kosciw & Christian Villenas (2016) Effectiveness of school district antibullying policies in improving LGBT youths' school climate. *Psychology of Sexual Orientation and Gender Diversity*, 3 (4): 407-415.

Lalander, Philip (2015) Observationer och etnografi. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Langemar, Pia (2008) *Kvalitativ forskningsmetod i psykologi: att låta en värld öppna sig*. Stockholm: Liber.

Lea, Toby, John de Wit & Robert Reynolds (2014) Minority Stress in Lesbian, Gay, and Bisexual Young Adults in Australia: Associations with Psychological Distress, Suicidality, and Substance Use. *Archives of Sexual Behavior*, 43 (8): 1571-1578.

Lind, Rolf (2014) *Vidga vetandet*. Lund: Studentlitteratur.

Lindkvist, Lars, Jørgen Frode Bakka & Egil Fivelsdal (2014) *Organisationsteori: struktur, kultur, processer*. Stockholm: Liber.

Mattsson, Tina (2005) *I viljan att göra det normala: en kritisk studie av genusperspektivet i missbrukarvården*. Lund: Lunds universitet.

Nygren, Katarina Giritli, Susanna Öhman & Anna Olofsson (2015) Everyday places, heterosexist spaces and risk in contemporary Sweden. *Culture, Health & Sexuality*, 18 (1): 45-57.

RFSL (2015) *Begreppsordlista* [<https://www.rfsl.se/hbtq-fakta/hbtq/begreppsordlista/> Hämtat: 17-12-27].

- RFSL (2016) *Hbtq-certifiering* [<https://www.rfsl.se/certifiering-och-utbildning/det-haer-aer-en-certifiering/> Hämtat: 2017-12-28].
- Rosenberg, Tiina (2002) *Queerfeministisk agenda*. Stockholm: Atlas.
- Roth, Niklas, Gunnel Boström & Karin Nykvist (2006) *Hälsa på lika villkor?: hälsa och livsvillkor bland HBT-personer*. Stockholm: Statens folkhälsoinstitut.
- Shi, Qi & Sylvia Doud (2017) An Examination of School Counselors' Competency Working with Lesbian, Gay and Bisexual and Transgender (LGBT) Students. *Journal of LGBT Issues in Counseling*, 11(1): 2-17.
- Simons, Jack D., Brian Hutchinson & Michael W. Bahr (2017) School Counselor Advocacy for Lesbian, Gay, and Bisexual Students: Intentions and Practice. *Professional School Counseling*, 20 (1): 29-37.
- Skolverket (2009) *Diskriminerad, trakasserad, kränkt? Barns, elever och studerandes uppfattningar om diskriminering och trakasserier*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2011) *Läroplan för Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket (2017) *Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011: reviderad 2017*. Stockholm: Skolverket.
- Socialstyrelsen (2016) *Vägledning för elevhälsan*. Stockholm: Socialstyrelsen.
- SOU 2017:92. *Transpersoner i Sverige - Förslag för stärkt ställning och bättre levnadsvillkor*. Betänkande av utredningen om stärkt ställning och bättre levnadsvillkor för transpersoner.
- Strear, Molly M. (2017) Forecasting an Inclusive Future: School Counseling Strategies to Deconstruct Educational Heteronormativity. *Professional School Counseling*, 20 (1): 47-56.

Tiby, Eva (2010) Upplevelser av utsatthet för hatbrott. I: Ungdomsstyrelsen *Hon hen han - En analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Ungdomsstyrelsen (2010) *HON HEN HAN - En analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner*. Stockholm: Ungdomsstyrelsen.

Vetenskapsrådet (u.å) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Bilaga 1

Hej,

Vi heter Anders Delin och Cecilia Överström och är socionomstudenter från Lunds universitet. Det är nu dags för oss att skriva kandidatuppsats och skulle därför vilja be om din hjälp. Vi är intresserade av att undersöka arbetet kring homosexuella, bisexuella, trans- och queerpersoner (HBTQ) i skolan.

Vi tänker att ungdomar idag blir allt mer medvetna om och öppna för sin identitet och sexualitet i takt med att HBTQ har blivit mer synliggjort i samhället. I samband med synliggörandet har förståelsen för denna grupp ökat, men alltså är det en utsatt grupp som i stor utsträckning drabbas av till exempel psykisk ohälsa. I arbetet med HBTQ tänker vi att skolkuratorn har en central roll utifrån sin utbildning och sina arbetsuppgifter. Därför skulle vi vilja intervjua skolkuratorer för att ta del av era erfarenheter och upplevelser av att arbeta med HBTQ i skolan.

Deltagandet i studien är frivilligt och du kan när som helst välja att avbryta ditt deltagande. Du kommer vara anonym och vi kommer i vår analys aidentifiera ditt och alla andra eventuella namn på personer, skolor och platser. Det kommer vara extra viktigt att det inte går att identifiera någon specifik elev utifrån det du berättar. Det är endast vi och vår handledare som kommer ta del av intervjuerna, däremot kommer vi använda oss av citat från intervjuerna i vår analys.

Intervjuerna kommer vara enskilda, genomföras på en plats du anser lämplig och är tänkt ta en timme. Vi har förståelse för att du kan ha ont om tid i ditt schema, men skulle uppskatta om du vill och kan delta.

Kan du tänka dig medverka eller har du frågor kring studien ska du vända dig till Cecilia Överström på mail xxx123xxx@student.lu.se eller på telefon xxxx-xxxxxx. Då vi har knappt med tid och behöver komma igång med intervjuerna så fort som möjligt önskar vi svar senast 14/11.

Med vänliga hälsningar,

Cecilia Överström	Anders Delin	Handledare Åsa Ritenius Manjer
Socionomstudent	Socionomstudent	Socionom, fil.dr. i socialt arbete

Bilaga 2

Intervjuguide

Inledande frågor

Hur länge har du arbetat som skolkurator?

- examen
- andra socionomyrken

Hbtq arbetet inom skolan – Generellt

Hur ser du på arbetet med hbtq generellt inom skolan?

- Behovet just nu
- Omfattning av arbetet
- Förändring över tid
- Skillnader på skolor
- Styrkor och brister i arbetet som det ser ut nu

Hur ser du på skolans ansvar när det gäller att arbeta med hbtq-frågor?

Hur arbetar ni med hbtq på denna skola?

- Med enskilda elever?
- I hela klasser/grupper?
- Integrerat i undervisningen?
- Vem tar initiativ?

Hur ser du på kurators roll i arbetet med hbtq?

- Vems ansvar är det?

Kan skolkuratorers intresse för olika frågor påverka vad de väljer att lägga vikt vid?

Finns det några gemensamma mål/planer för skolorna i staden kring hur ni ska arbeta med detta?

- Om inte – Hur tänker du/ni om det? Pratas det om det mellan kuratorerna?
- Finns det något samarbete mellan skolorna?

Får hbtq-arbetet det utrymme i förhållande till andra område?

Hur tänker du att hbtq-personer upplever att vistas i skolmiljön idag?

Den enskilde kuratorns arbete med hbtq

Hur bekant känner du dig med begreppet hbtq?

Vilka erfarenheter har du av att arbeta med hbtq?

- Inom skola
- Tidigare arbetsplatser

Hur ser du på din kompetens att arbeta med dessa frågor?

Finns det ett uttalat sätt att arbeta med hbtq på denna skola?

- Gemensam syn på skolan eller olika åsikter kring om och hur
-

Upplever du att det finns en medvetenhet kring dessa frågor hos personalen?

- Varför/varför inte? (För att det ej finns ett behov eller för att det saknas kunskap?)
- Hur förs diskussioner bland personalen?
- Hur agerar och förhåller du dig till allt detta utifrån din roll som skolkurator?

Hur upplever du dina möjligheter att arbeta med hbtq? (I förhållande till andra professioner, rektor, föräldrar, elever, andra problemområden)

- Hur upplever du att du kan påverka vilka frågor du vill jobba med?

Beskriv din roll som kurator i arbetet med hbtq

Upplever du skillnader i arbetet utifrån de olika grupperna som innefattas i begreppet hbtq? Exempelvis om det är lättare eller en kommit längre kring att arbeta med homo- kontra trans-personer.

Har du erfarenhet av möte med elever som tillhör hbtq -gruppen?

Hur uppfattar du elevernas medvetenhet kring hbtq?

- Nu och då
- Finns det en jargong? (Nedvärderande eller accepterande)
- Hur arbetar ni kring medvetenheten?
- Skillnad killar och tjejer

Hur hanteras en situation om någon kallas exempelvis ”bög”?

- Ses det som generell kränkning eller ses det som ett ” hbtq -problem”

Hur bör det arbetas med hbtq inom skolan

Hur tycker du det bör arbetas med hbtq i skolan?

Vad bör arbetet sträva efter?

Vilka förutsättningar tänker du att du som skolkurator behöver för att kunna arbeta med detta?

I vilken årskurs bör det börjas arbeta med detta i skolan?